

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 21 DE JANER DE 1910
NÚM. 1621 ————— ANY XXXII

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT
10 cèntims ————— Atrassats: 20

SOLILOQUI

—Cent mil homes manifestantse!... Jo fos d'en Moret,
no m'hi pensaria gens.

Del Carnaval

Cada any, per Carnaval, tothom té un mateix desconsolador comentari: «Això està mort. El Carnaval se'n va.» En els temps den Fígaro ja's deia lo mateix, y fins anem creiem que no hi ha hagut mai cap Carnaval que no estigués en perill de mort. Però de totes les frases populars que's diuen cada any el mateix dia y a la mateixa hora, aquesta potser es la sola que, desgraciadament, es veritat. Els vells tenen un motiu pera apostrofar als joves, y tenim de confessar que'ls vells tenen raó. Les patilles den Vilumara, son quelcom més que un motiu de decoració capilar. Son testimonis de velles histories carnavalesques, d'esbojarrades alegries, de grotesques bromes, de tota una època aixalabrada y sensual, que sabia rebre, passejar y enterrar al Senyor Carnestoltes ab els honors que li corresponien.

En aquella època, el duro valia un ral més que'l Napoleon. Potser en això consistia l'alegria dels nostres pares. Però, sigui com sigui, sabien viure. Els artistes feien, dels tallers, caus de rialles. Allí en Soler y Rovirosa, y en Josep Ll. Pellicer, y en Moliné, y en Vilumara, preparaven les cavalcades y els balls, y *El Gavilán* y *La Baldufa* eren la més terminant infracció del sisè manament y l'ataix més formidable a la tristesa. Allò, allò eren saturnals, y no aquestes altres, que feien dir a l'Utrillo, en *Pèl & Ploma*: «Que animals, que animals, son les nostres saturnals!» L'ingeni era vert, però era ingeni, que ara, pera conquestes d'amor y viure alegre, se mira el portamonedes y no pas el content que's porta a dintre. ¿No era pobre'l gloriós Canonge, y el mateix Junyent, l'*Espardenyer del Born*? Doncs ells be eren els reis de la xirinola y de l'acudit, y tota la ciutat se'ls estimava, perquè ab ells no hi havien penes ni ensopiment. Fins en els mateixos balls: ¿què comparen els actuals del Liceu ab els vells que's feien ne aquet mateix teatre? Al Liceu, ara, s'hi va a lluir, a treure certificat de «corrido», a que tothom se fixi be en la dòna que's porta, y abans s'hi anava a ballar de bona fe y a fer bogeries, que pera això s'exposaven els sagraris en les iglesies, pera salvar les ànimes, pregant per elles, dels que, al Liceu, desitjaven la dòna del proxím y s'acomentaven ab la comú.

Es clar que aquells carnivals, que aquelles festes, tenien un aire casolà, de grans colles conegudes que's divertien, y que hi havia en elles un cert infantilisme d'estudiant calavera, o d'artista que fa'l bohemí, però eren sans, malgrat esser més immorals que ara, y d'una joia ben espontania, y no com la d'ara, que, si fem broma, es broma transcendental, que'n diem humorisme, o sentit còmic, o ironia.

Peró de Carnaval no s'en fa així com així. Quan la gent riu, es que no hi ha rès que li destorbi'l riure, y aleshores en Pitarra feia *gatades*, y no drames, ab tota una troca de símbols; la gent no votava, y, si votava, no era ab aquet sentiment de votació que avui gastem; les *cocottes* no portaven barret y sabien ballar d'aquella manera; en Lerroux y en Cambó encara eren a dida, la gent anava a missa, portant les ulleres de la vespra, y els vapors sortien plens de filatu-

res cap a Cuba. Ara fem política, fem art, fem patria, fem dretes y esquerres, fem d'intellectuals, y, com que'n fem tantes, de coses, no'ns queda temps pera divertirnos.

* * *

El Carnaval es ben mort. Ja no hi ha balls al Liceu, ja no surt el bombo de l'Escuder, ni l'home de la figuereta, ni anem a rebre an en Carnestoltes, y, si l'anessim a rebre, ens mofariem del seu nas gros. Els senyors ballen al Circo Barcelonès a baix preu, y ab un bifteck, després, ne tenen prou pera ferse estimar. Les entretingudes, van a la rua del passeig de Gracia a exhibir plómes y abrics. Y en Baseda es don Joan, y en Collaso, el que no es ni serà mai arcalde, ni vol serho, don Lluís. Si tornessin els d'*El Gavilán* y *La Baldufa* a fer passades, els periodics protestarien en nom de la moral, de la cultura y del tranzit públic interromput.

Sí, amics, sí; les patilles den Vilumara son tota una època plena de color, de xivarri y de carnalitat, però son també una acusació contra la nostra tristesa. Ja ho veieu: jo faig petites filosofies a la mateixa edat y en el dia mateix que'ls del Taller-Embut, per exemple, proposaren a les seves amigues anar al ball disfressades d'Eves...

PARADOX

La manifestació del passat diumenge

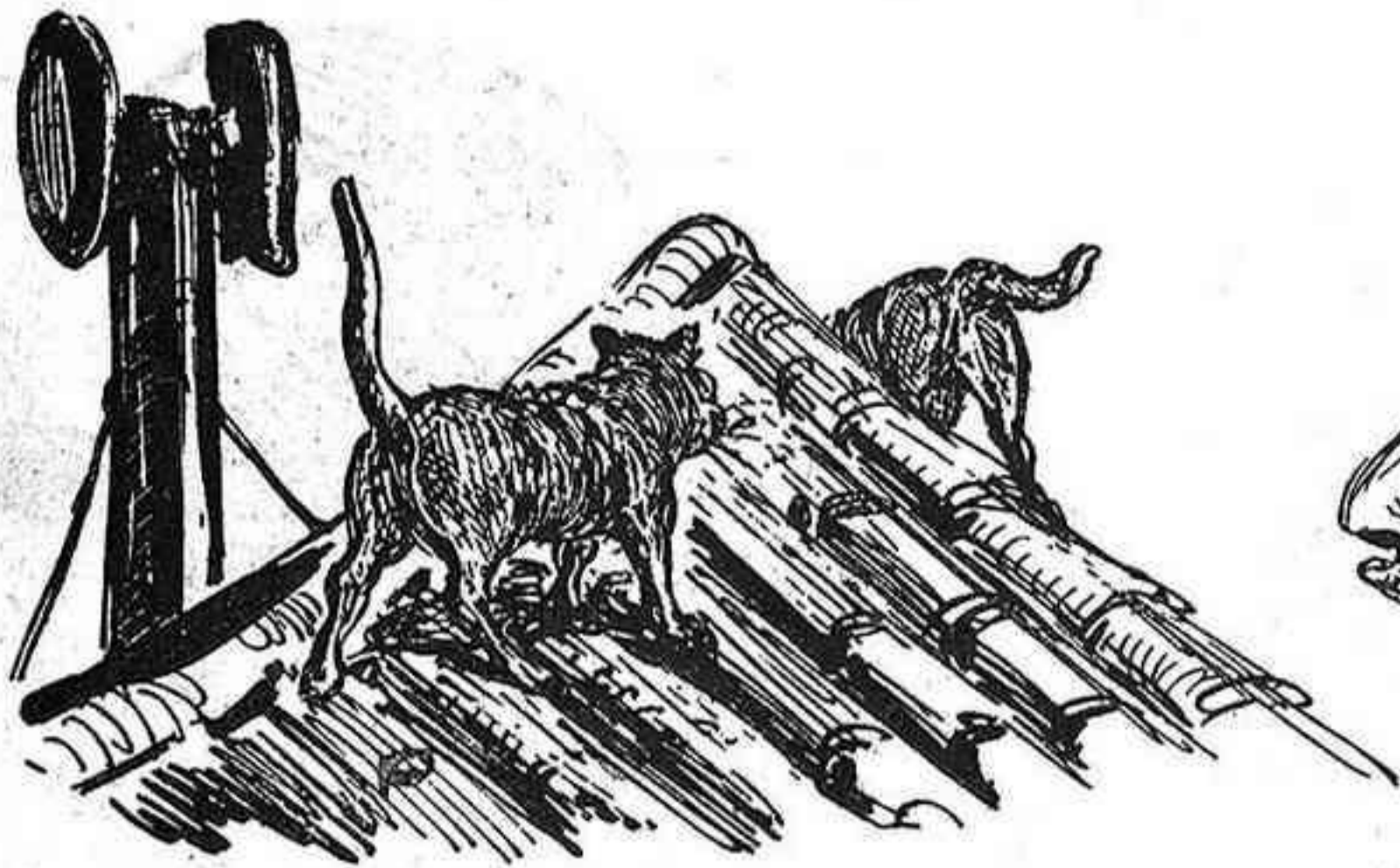
L'exèrcit de la llibertat

Nosaltres, com ja deuen suposar els nostres lectors, no hi creiem en la Providencia. Ni en el bé ni en el mal, ni en les alegries ni en les dissorts, admetem la seva sobrenatural intervenció. Però si hi creguessim hauriem de deduir que la Providencia va en contra dels nostres catolics y clericals. En les festes civilistes dels elements avensats, quasi sempre fa un magnífic dia de sol, d'atmosfera clara y d'ambient tebi. Els aiguats y les ventades queden reservats pera'ls dies de professó...

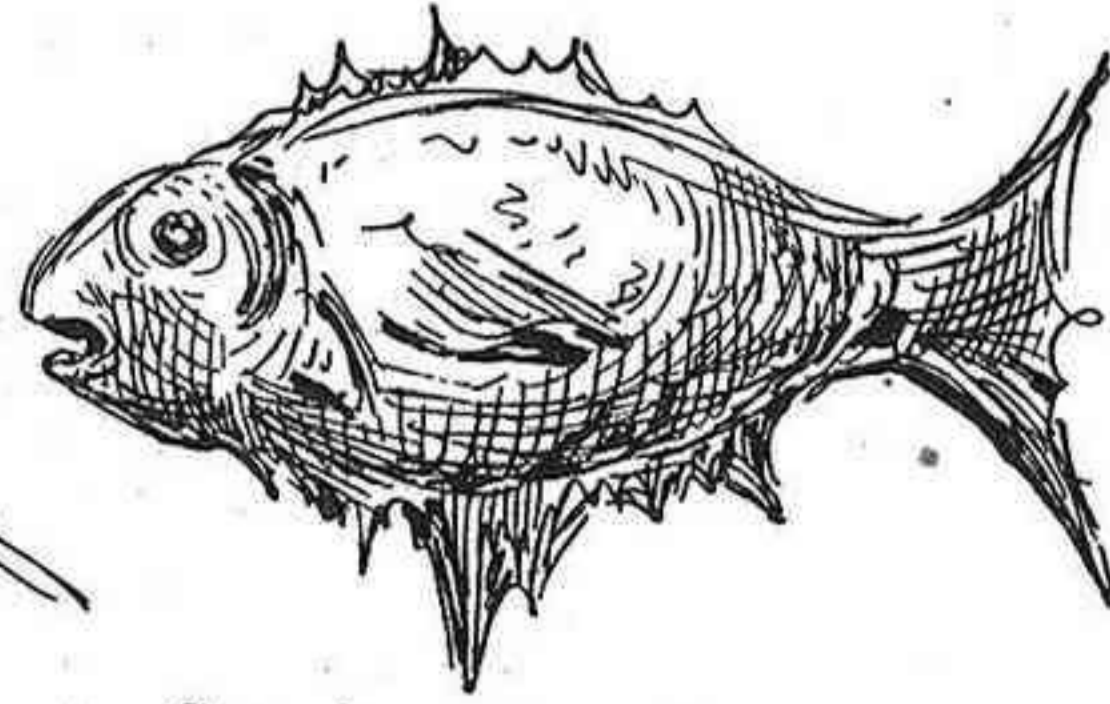
Quin esplèndid cel y quin refulgent sol, el diumenge passat! Els cent mil ciutadans que s'aplegaren pera demanar la llibertat dels presos per la revolta de Juliol constituïen l'exèrcit de la llibertat. Aquells homes, aquelles dònes, aquelles criatures, alsaven els ulls enlaire, y al guaitar el sol, deien, enlluernats:

—Aquet sí que es un sol de justícia!

Al passar la manifestació, en l'aire de la ciutat hi vibra-

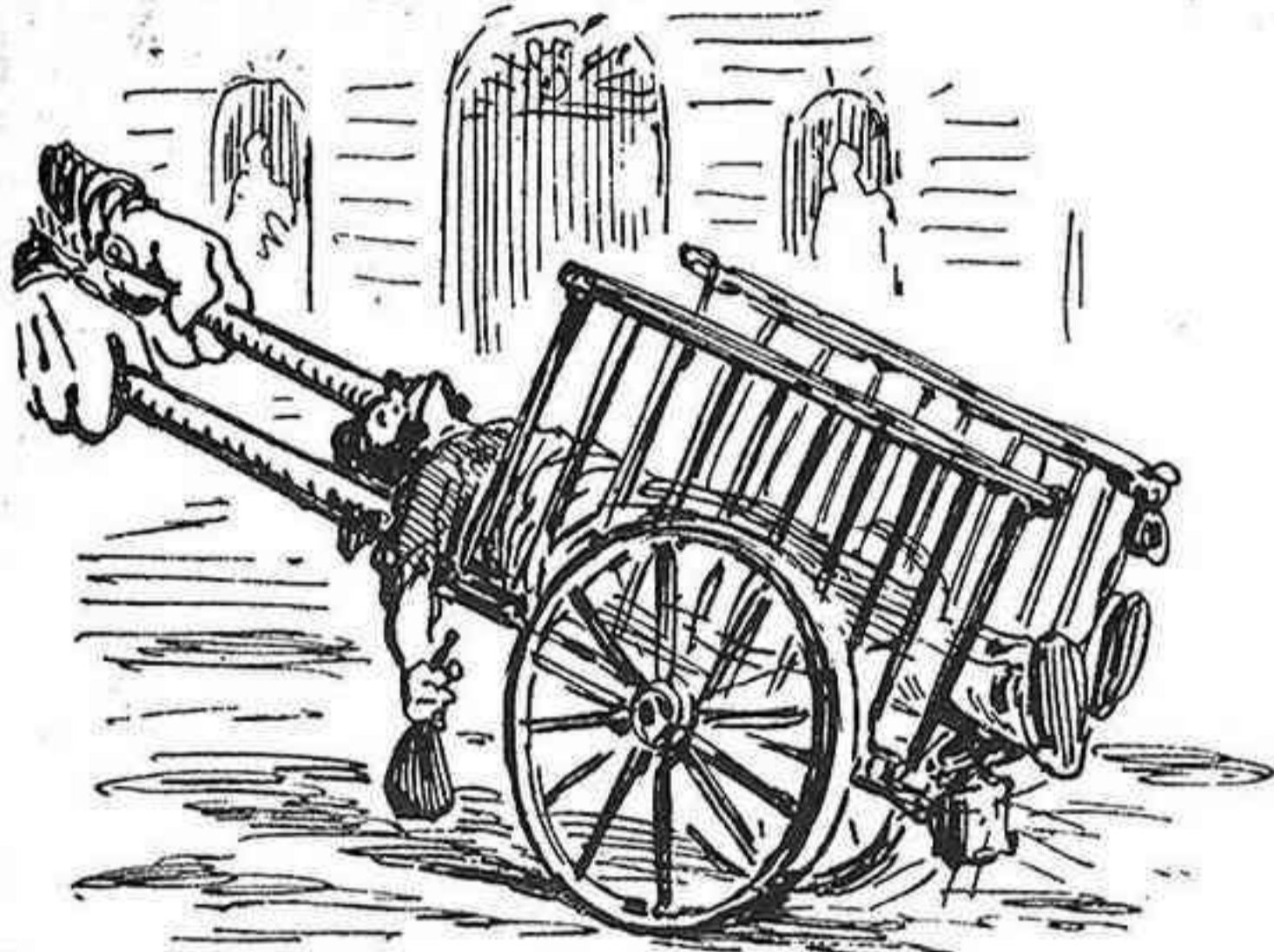
Gats de teulada .

Gat de cuaresma .

Gat de mar .

Gat de diumenje .

Gat vell .

Gats dels frares .

Gata - maula .

Gat per llebre .

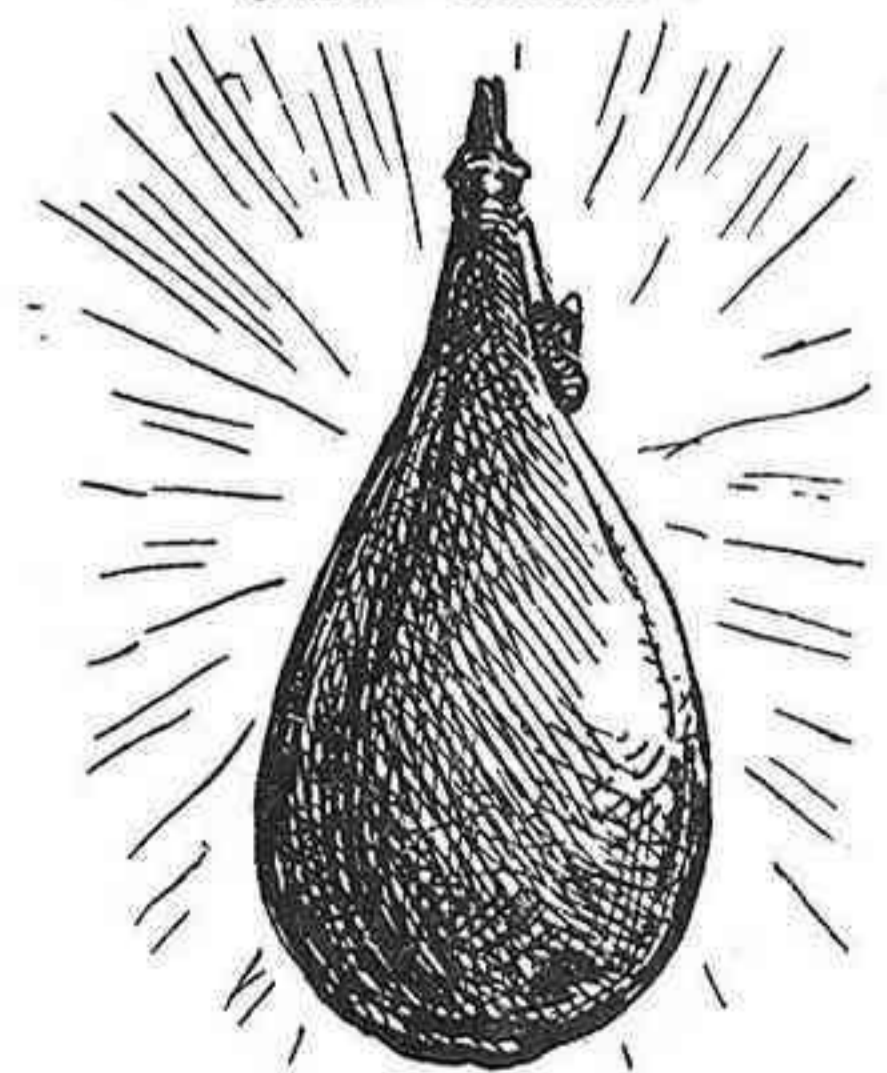
Gata - moixa .

Gat escaldat .

Gats estrangers .

Gat dels gats

LA CARICATURA EN ALTRES TEMPS

(De Lo Noy de la Mare, 1867.)

El mes dels gats, per Tomás Padró.

De Rei... Borràs.

De Trovatore.

De capellà.

de les lluites que 'ls ànims enverinen,
y de que al món hi ha pobres que no dinen.

Després d'un àpat fort, es natural
que no resti'l xampany a les ampolles,
passant a omplir les copes fins a dalt...
Y, del most apagades les bombolles,
llarga sesta, ab ribets de bacanal,
esmortueix del home les ardencies,

que s'lleva làs, espesses les potencies,
ab el regust de les dormides hores,
ab els brassos penjant, sense energia
y, avensant peresós, guaita als defores
desde l'encristallada galeria.

Fa fret. La tarda es grisa y el vent bufa...
Arraulits, y ab les mans a la butxaca,
veu passà'ls tranzeunts. Encén l'estufa
que, ab reflexes metàlics, se destaca
sobre'l fondo verd-poma y fulla-seca
de la seva luxosa biblioteca...
Y el calor que irradiá per l'estancia
l'aparell, bon amic, que'l reacciona,
fa que pensi, un moment, en l'abundancia
de mortals que no tenen ¡ni fogona!

Llavores, en el fet y el comentari,
hi veu un bon assumpte pel diari,
y, perquè l'endemà'l poble s'hi engresqui,
se posa a escriure un virulent article
demostrant que'l dar fret sense *Chubesqui*
es la llei més injusta d'aquet sigle.

Damunt del blanc paper la ploma corre;
preveient l'èxit, l'home s'estarrufa...
Y, entretant, pels defores de la torra
plana un aire glassat y el vent rebufa...

De sobte, l'escriptor lo escrit esborra
y compon un «Elogi de l'estufa».

PEP LLAUNÉ

Els pagesos se vestiran de senyor.

La primera aventura

I

D'homes que hagin aborrit els balls de màscares n'hi haurà hagut al món, però com el meu pare, cap.

Pobre pare!... Encara'm sembla que'l veig, ab aquella barbassa gris, que era la seva única vanitat, recolzat a la cadira, després de sopar, perorant sobre la materia...

—Que no't vingui pas mai la mala idea d'aficionarthi a n'aquestes bacanals desenfrenades, vergonya del gènere humà. Els balls de màscares son la perdició del jovent, la desunió de les families, la gangrena del cos social, la ruina dels homes, la depravació de les dònnes...

Però jo, naturalment, no pensava com ell,—això d'estar en desacord pares y fills ja es cosa antiga—y esperonat pel

desitg de veure en què consistien aquelles desenfrenades bacanalas que tant l'esgarrifaven, un dia vareig dirli:

—Pare: demà, després de sopar, hauré de tornar al despaig unes quantes hores.

—Y això?...

—S'ha de fer un inventari molt detingut, no sé perquè, y el principal vol que'l fem de nit, pera que ningú'ns destorbi.

El pare, acariciantse la barba, va mirarme fit a fit, y s'accontentà ab dirme:

—*Bueno*: si hi has d'anar, hi vas.

II

El ball que jo havia escullit pel meu debut se donava al carrer den Robador, en un teatre que li deien *El Ramillete*.

Mai oblidaré l'impressió que vareig rebre, entrant al saló, al trobar-me, de cop, en mitg d'aquell torbellí d'homes y dones: ells, gesticulant, ab el barret al clatell; elles, disfressades ab trajos inverossímils, y dient totes les atrocitats que'ls venien a la boca.

No obstant, novici y tot com era, vareig referme al moment, y'm disposava ja a «aborrir l'aigua», resolt a passar la nit lo més alegrement que pogués, quan se m'acosta una màscara vestida de bruixa, *jamona* y molt deseixida, y, donantme un copet a l'espatlla, m' diu:

—Que vas sol?

—Sí. Vols ferme companyia?

—Ab remoltíssim gust. Fas cara de ser un jove de bona casa, y més m'estimo entendre'm ab tu que no ab aquets senyorets, la majoria dels quals avui es el primer dia que duen coll planxat y no porten espadenyes.

—Tens molt mala llengua, noia.

—Però no'm falten bones dents. ¿Anem al restaurant a continuar el dialeg?

El portamonedes va ferme un salt.

—No vagis tan depressa, bruixa. Els joves, com tu dius, de bona casa, sopem tard.

Endevinant la causa de la meva objecció, la mascareta va posarse a riure.

—T'has equivocat de mitg a mitg, noi. Soc jo qui't convidado a tu. Anem: jo pago.

Y agafantme tranquilament pel bras, va acompanyarme al restaurant, aont, en aquells moments, comensaven a entrarhi les primeres parelles.

III

Per què negarho?... Jo reventava d'orgull; no sabia lo que'm passava. Allò havia sigut arribar y moldre. ¡Tantes histories que havia sentit explicar de joves candorosos que, navegants inexperts, havien naufragat en aquells mars, deixanhi les ilusions y els pocs o molts duros que portaven a la butxaca!...

A mi'm succeia al revés. Tot just entrat al ball, una dòna arrogant y d'experiencia s'enamorava de la meva gentil figura, y, lluny d'explotarme, m'pagava el sopar. ¿S'havia vist mai, això?...

A l'afortunada aventura, emperò, hi faltava la darrera part, y, «al descorchase el champagne», vareig decidirme a abordarla.

—Ara m'has de fer un favor—vaig dir a l'encisera bruixa.

—Què vols?

—Que't treguis la careta. Vui coneixet, vui veure'l teu semblant...

—No encara. Hi ha massa gent aquí.

—Què hi fa?... Cuita!...

—Quan sortirem.

—Anem doncs.

—Ah!... Ja vols anarte'n?... Perfectament. Lo que es per mi... a bodes me convides. Dona'm el bras y... cap al carrer.

IV

Frisós, ab una impaciencia que creixia per moments, apenes varem trobar un fanal vaig aturarme.

—Aquí no hi ha ningú.

—Tens raó. Ja es hora de que'm coneguis.

Y ab un moviment nerviós, va treure's la careta.

Ah!... Si la mateixa màscara, que, indubtablement, veia venir la meva sorpresa, no'm sosté, caic en rodó.

Era el meu pare!

—Mai, mai podràs pagarme els dos sacrificis que aquesta nit he fet per tu!—va dirme, com a final del tremendo discurs que, al arribar a casa, va dirigirme.

—Dos sacrificis?...

—Sí, dos. L'un, anar a un ball de màscares; l'altre, treure'm la barba.

Tenia raó, pobre pare!... Aquella barbassa gris, la seva única vanitat!...

MATIAS BONAFÉ

Intima

Combinant el carmí de les maduixes
ab la blancor de neu,
alguns àngels, jugant, a dalt la gloria,
van formar, per etzar, el rostre teu.

Y't baixaren al món. Y al batejarte,
no sé qui la inspirà:
ta padrina, veiente tan hermosa,
Maria de les Neus te va posà.

Ara, gran, quan jo veig que, diligenta,
fuges dels petons meus,
¿tems, potser, que'l meu cor, d'ardenta flama,
fongui un dia ton nom, hermosa Neus?

El teu nom rai!... La neu que jo voldria
fondre, es la del teu cor,
y veure de trencà'l gel que l'envolta,
pera entrarhi triomfant el meu amor.

LL. BARCELÓ Y BOU

Escolli a una carta d'un «opulent» poeta

En un concurs de comedies obert per una revisteta barcelonina, el jurat ha concedit el premi a l'*opulent* poeta Ramon Vinyes, per un *apunt d'ambient* (graciosa calificació pera una obra teatral!) titulat *Quan els pomers floreixen*.

Malgrat la concessió del premi, els senyors jurats han tingut interès en fer constar «que consideren l'obra d'èxit teatral dubtós, per quant l'acció dramàtica's desenrotlla preferentment en les acotacions—impossibles, molt sovint, de ser ateses,—lo que fa que'l dialeg no tingui el relleu que exigeix tota producció teatral. D'aquí que'l Jurat no s'atreveixi a aconsellar la representació, si be's considera obligat a premiar els merits poetics que's descobren en l'obra, ab tot y veures en aquets fortes influencies d'autors estrangers», lo qual ve a dir que l'obra, teatralment parlant, es dolenta, y que l'autor s'ha errat de camí.

Aquet judici ha tret de pollaguera an en Vinyes, el qual ha engegat una carta oberta als senyors del Jurat, en la que'ls posa

com un drap brut, y en la que diu que, ab la qualificació que han fet, li tanquen les portes del Teatre Català, *tant fermades als autors joves*, segons gràfica expressió de l'autor d'aquest *apunt d'ambient*.

En aquets dies de Carnaval, tant ensopits, la carta den Vinyes no podia esser més oportuna, les seves exclamacions més en son temps y la seva comedia més d'actualitat.

Aquest exclamarse de trobar les portes del teatre tancades, fa sentir una veneració profunda pel porter que té la clau. Ai de nosaltres si les obrissin pera deixar pas a tot lo que produeixen aquest aixam de poetes joves d'universalitat de coneixements, que, ab la mateixa facilitat que fan poesia parnassiana, discursen en un miting, y donen conferencies científiques, y escriuen dra-

mes trascendentals, y son economistes, y son crítics, y son sociòlecs, y humoristes... y tot ho fan malament.

Això, això es lo que'ls perd als nostres joves. Aquet prodigar, aquest afany de que'l seu nom soni com els picarols d'un cavall desbocat. Si cada un d'ells se concretés a fer lo que sentís, potser sí que no ho faria malament. Però ab el seu prurit d'abarcarlo tot, no es possible que mai fassin res de bo. Així el cas den Ramon Vinyes.

Jo crec que ell deu fer els versos regularment. No ho sé, perquè no'ls hi he llegit, però com que joestic convensut de que an aquí, com a tot arreu, lo que val s'imposa, crec que'ls deu fer be pel motiu de que s'havien imposat a la plana literaria d'*El Poble*, fent que's componguessin a dues columnes, no estic cert si en

PROTECTOR ECONOMIC

—Conforme: jo't pagaré el trajo pera anar al ball, però me l'has de deixar triar a mi.

—De què vols que'm disfressi?

—D'Eva.

honor dispensat a l'autor, o perquè no cabien a la mida d'una aquelles ratlles de trentasis o quarantavuit sílabes.

Doncs si els seus versos, per esser bons, arribaren a imposarse, fent aixamplar les columnes d'un diari, la seva comedia—*apunt d'ambient!*—si hagués estat be, no hauria conseguit obrir les portes d'un teatre? A no esser que, pera obrir aquestes portes, se necessités més forsa, cosa que no crec, perquè encara no sé de cap català que sigui camalic y autor dramatic tot a l'hora.

Estic segur que quan un porter tanca una porta, està ben convensut de lo que fa. Ja han passat els temps romantics del calvari dels autors, y avui, la familia d'un senyor que denomina *apunt d'ambient* una obra de teatre, el merit principal de la qual estigui en les acotacions, que vagi precedida d'un lema cursi, pedant y carrincló, no confii pas en la satisfacció de que'l noi estreni.

Aquestes coses, en els temps den Graner, potser sí que haurien passat! Però no ara, que les empreses catalanes ja comprenen que una cosa es l'Art y una altra la carrincloneria, com una cosa es la Ciencia y una altra la Paciència. Y ve un moment que la Paciència s'acaba, y en la Ciencia s'hi deixa de creure. Al menos, en la ciencia de tots aquets joves sabis que *reventen* an en Guimerà, a l'Iglesias y an en Rusiñol, que estan molt per sota den Viura, den Carner, den Prat Gaballí, segons ells, y tots els que, com ells, tant elevaren el Teatre Català en aquelles memorables temporades del Principal.

En Vinyes acaba la seva carta tirant unes floretes del jardí de la poca-solta sobre l'Adrià Gual, perquè, *a la cuenta*, ha girat l'espatlla an aquestes figures de pessebre tant excelents pera fer versets en revistes y planes literaries. Jo'l compadeixo an en Gual, perquè desde que fa de director artistic trobo que la seva cara s'ha esllanguit, la mirada ha devingut més trista y els cabells se li han emblanqueit. ¡Dèu haver sofert tant havent de llegir tragedies y drames trascendentals, escoltar arguments y coneixer projectes, que Cristo no devia sofrir pas més en la seva tercera caiguda!

En Vinyes, y altres que no son ell, s'exclamen perquè diuen que'l director del Romea va dir que obriria paternalment els seus brassos als joves, y no ho fa. Si es així, tenen raó. Però una cosa es esperar dels joves el correspondre bellament a l'abraçada, y una altra es que'ls joves, en lloc de ferho així, no parin compte en abusar de l'hospitalitat, fent que ell hagi de recullir els seus excrements.

Y perdonin la manera de comparar, y aquesta defensa tant espontania.

UVA

Brams d'ase

An els que fan el setmanari den Boguñà, editor de targetes postals y llibrets pera la mainada, no'ls han agradat les nostres reformes, disgust que trobem molt natural. La reculada de la Lliga ha repercutit a can Boguñà, y aquet, després de rebaixar la classe del paper, escatimar els cèntims a l'impressor y demés que pera ell treballen, encara perd diners, y quan un home se troba en aquesta situació no es cosa de tenir humor y celebrar l'alegria y prosperitat de les felisses *víctimes* de l'enveja.

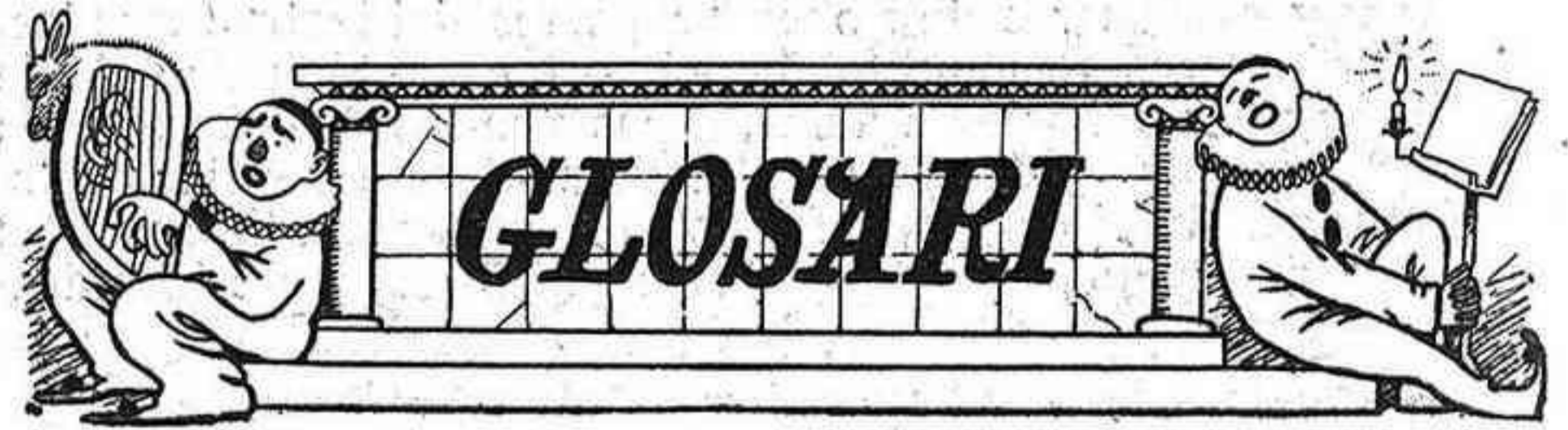
Es aquest el motiu pel qual no han agradat les nostres reformes a la gent de can Boguñà. Per altra part, va esserlos tant facil an ells allò d'anar a una impremta ab un exemplar de L'ESQUELLA a la mà y dir:—Copieu això; que sigui del mateix paper, del mateix format y de tipus semblants, que be'ns hem d'aprofitar de les pensades del proxim els que anem escassos d'idees—que ara que han vist que ja se'ls fa més difícil seguirnos en l'estat en que's troba el seu negoci, han trobat que es lo més pràctic això de dir que ho fem malament, y no sabent per aont agafarho, entretenirse *bromejant*—broma ben funerària!—ab l'article del nostre Alomar, que ells diuen no entendre, confessant el seu analfabetisme.

«Brams d'ase no pujen al cel» diu el poble, carregat de la sabiduria que falta a can Boguñà. Y el poble, això, devia dirho per primera vegada en una ocasió en que un home com l'Alomar y un setmanari com el nostre devien fer morir d'enveja a uns homes com en Folch y Torres y l'Agulló y en Morató, y a un setmanari satiric com el que subvenciona la Lliga.

Deu vos ampari, germans...

Sempre que, de genollons,
per no pecar, prego a Deu,
vens tu, 't poses davant meu...
y'm trenques les oracions.

M. BADIA

MANIFESTACIONS Y NÚMEROS

No sé què ho fa, que, després de les grandioses manifestacions populars, sempre ens haguem de disputar per raons del número. Tant els diaris com la gent, al parlar de l'importancia d'una manifestació de carrer, no paren de contradir-se, y acaben tirantse zeros pel cap. Tothom se creu ab el dret de dirhi la seva, y la diu sense engaltar. De dos mil a cinc-cents mil, triin, que trobaran xifres pera tots els gustos y pera totes les tendencies.

Són molts y molts els que van a les manifestacions y fan tard a dinar no més pel gustàs de comptar el número dels assistents, y poderhi ficar cullerada, quan se'n parla, al casino o al cafè.

—No arribaven a dèu mil, crèguim.

—No?... Hagués de tenir a dispesa franca tots els que passaven de quinze...

—Què'm dirà, vostè, si jo hi era!

—Doncs confessi que la corrua de manifestants era llarguíssima.

—Sí, però no tant espessa com altres vegades...

—Vaja, se veu que no'ls ha comptat, vostè...

—Home, està clar!... Com que passaven tant apilotats!...

N'hi ha que's creuen tenirhi un gran cop d'ull en això de comptar multituts:

—Es molt senzill—diuen.—La Ronda de Sant Pere té tants metres d'amplaria per tants de llarg, eh?... Els manifestants l'ocupaven en tota sa extensió... A cada metre quadrat hi caben tants individus...

Multipliquen, y vinga la dita. Segons ells, no fallen mai aquets comptes.

D'altres, que s'alaben de ser més experimentats en la cubicació humana, se colliquen al cap-d'amunt de la manifestació, miren el rellotge, compten les rengleres que passen, en el terme de mitg minut, pel seu davant, y's diuen: Tants mitjos minuts, tantes rengleres; a tants caps de persona per renglera... Voleu un calcul més aproximat?...

El cas es que som pacífics com uns bèns, al manifestarnos, però que, així que'ns comptem les forses, ja'ns hem d'esgarrapar com a gats feréstegs. La nostra civilitat dura lo que dura la processó cívica, y prou. Y això no s'acabarà en tant no's descobreixi el sistema de calcular ab e..actesa les munions ciutadanes. Un sistema que'ns dongui, demostrat ben palpablement, el número de concorrents als grans actes populars.

Però, aont el pesquem aquet sistema?

Anar a firmar o a deixar tarjeta a la porta del Govern civil es impossible. Els de la cua de la manifestació, a l'arribar a casa, trobarien l'escudella covada. Ademés de que molts, pera que no constés el nom, no hi anirien, semblaria que donem el pésam al governador...

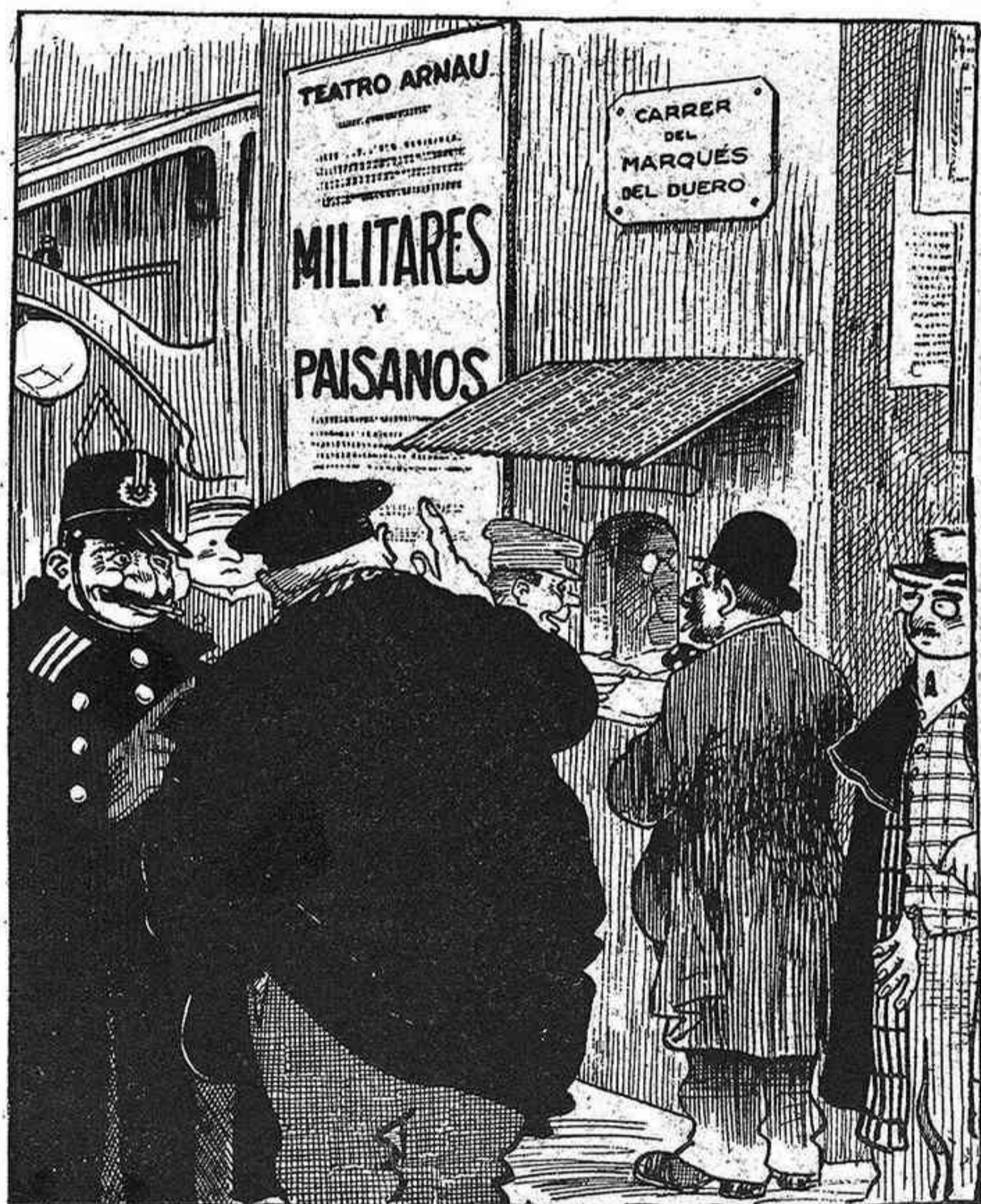
El glosador vota per un torniquet. Un torniquet automatic al carrer de les Mosques, que es estretet, y en el que forsosament s'hi ha de passar de un a un.

XARAU

EL PORTER DEL BALL

—Aquets dos d'aquí al darrera deuen ser sabaters: no fan més que parlar de formes...

INFORMANTSE

—¿Que ja han acabat la representació?
—Cá!.. Tot chust están en el primer acto.

REVISTANT

...Y ab l'escusa de revistar, el revister revista tot lo que pot.

TELÓ ENLAIRE

LICEU.—*Terra Bassa* despertava, entre'ls filarmonics barcelonins, una tant gran expectació, que pot assegurar-se que, de molt temps ensà, no s'havia esperat l'estrena d'una obra ab tant interès y tanta febre. No es d'extranyar, doncs, que, al alsarse el teló, l'immensa sala del «Liceu» s'trobés plena de gom a gom, y no cal parlar dels pisos quart y quint. En mitg d'un *silenci*, més profon que'l den Gual, van sentir-se les primeres notes, unes tocases de fluiol molt llunyes, ab que comensa'l proleg, que passa al cim del Pirineu català. En aquesta primera part de la partitura's revela ja'l talent del compositor D'Albert, sobre tot al final, quan en Manelic se'n va cap a la terra baixa. El primer acte es, sens dubte, el millor y el més inspirat de l'obra. Tota la segona meitat, allí aon podriem dir que's desgrana, musicalment, l'ànima del protagonista, constitueix una brillant y hermosa pàgina musical, perfectament armonisada, y que's compenetra, ab admirable art, ab l'acció dramàtica. Al acabarse aquet magnific fragment, el public esclatà en una sorollosa ovació, obligant a sortir al mestre Beidler, director, y al nostre gran Guimerà, a la presència del qual totes les mans s'ajuntaren pera aplaudir frenèticament. En el segon acte, ric també en harmonies y de gran treball tècnic en l'orquestració, s'hi desenrotllen alguns dels motius capdals del primer, y en algun moment, com en la culminant y violenta escena den Manelic y en Sebastià, la música expressa fidelment l'intensitat de la tragedia. Forts y llargs aplaudiments ressonaren a l'acabarse l'obra; tothom, senyors y menestrals y *plebe*, alsantse com un sol home, prodigà a l'autor català y al mestre Beidler una entusiàstica ovació que anava també pel compositor, ausent. En resum: *Terra Bassa* hauria estat sempre un bon èxit, però ha contribuït a ferlo més extraordinari la particularitat de que l'obra sia del nostre eminent poeta. L'interpretació, bastant ajustada, tant per part de l'orquestra, que l'intelligent director alemany porta magistralment, com per part dels artistes encarregats dels principals personatges, entre'ls quals cal consignar la Sra. Llácer y els Srs. Palet, Blanchart y Giralt.

ELDORADO.—*Doña Clarines*, dels Quintero, es el bosqueig d'un Caracter: el caracter d'una dona que les sab cantar clares a tothom. No s'hi troba res més en l'obra ni hi ha altra pasta d'intenció. L'assumpte, l'argument, l'acció, es lo de menos, y descobreix tal cursileria y tal manca d'originalitat, que, si no fos pel sinó, ns resistiriem a creure que vingüés de mans dels autors de *El Patio*. Mentres persisteix la preparació, l'exposició de tipus, la pintura d'ambient, molt be: gracia en el dialog, acert en les descripcions de personatges, frescor en tot; però així que s'entra a la comedia sentimental, que'ls joves discretegen en serio y que'ls vells diuen sentencies, com que no n'hi ha de fets, y una cosa es els Quintero y una altra en Benavente, vetaquí perquè l'obra decau sensiblement. A judicar per l'èxit del dia de l'estrena, que era també dia d'inauguració y de debut, pot dir-se que *Doña Clarines* va obtenir un bon èxit, y no es dificil que se sostingui molts dies en el cartell.

A n'aquet bon èxit hi ajudaren, en primer lloc, l'excelent direcció escènica y l'execució, que foren esmerades a tot serho. Per la seva part en Balaguer va guanyarse tres o quatre entorxats, detallant com un veritable mestre y fent primors de gracia y de naturalitat. Les germanes Català, molt be, particularment la Carme, en un insignificant paper de criada ignocenta y esquerpa, que va matisar admirablement.

ESPANYOL.—Ahir degué tenir lloc el debut de la Compañia Lírica Catalana. No tenim temps de parlar d'aquesta funció inaugural, en la que's representaren les celebrades obres *Permetim!* y *La Santa Espina*.

Se preparen grans estrenes d'autors de casa y de fòra. La temporada durarà tres mesos.

MODERN.—Actua en aquet teatre de la barriada graciensa una discreta companyia dirigida per en Pere Boquet, que's dedica preferentment a Teatre Català.

Diumenge passat posaren en escena *Terra baixa*, pera debut d'un novell y excelent actor, el senyor Papiol, el qual feu un «Manelic» molt acceptable, donant una interpretació justa, y, sobre tot, molt personal al complicat personatge de don Angel.

ALTRES TEATRES.—Ab dir que al «Tívoli» estrenen avui *La fiesta del anillo*, que del «Romea» n'ha sortit en Jiménez,

substituintlo en Barbosa, que al «Principal» s'enseja, a corre-cuita *El Redemptor*, den Rusiñol, que al «Apolo» s'ha estrenat ab èxit un drama de la Cort de Lluís XIV: *Prisionero de Estado*, y que al «Cinelfin» donen unes películes y unes atraccions molt aixerides, està dit tot, y punt final.

L. L. L.

Per la llengua catalana

Les proposicions que a la Diputació provincial de Barcelona té presentades l'ex-president de l'Unió Catalanista, senyor Folguera y Duran, han sigut molt comentades. Nosaltres també hi volem dir la nostra.

El senyor Folguera vol que la Diputació declari l'oficialitat de la llengua catalana a la Diputació, ab els mateixos drets que la castellana. Això L'ESQUELLA ho troba perfectament be, y ho aplaudeix. Com no ho hem de trobar be y no ho hem d'aplaudir nosaltres, que estem realisant, de 32 anys ensà, la feina de popularisar la parla de la nostra terra?

Fa molt de temps que'ls bons catalans conreuen ab amor el jardí de l'idioma de Catalunya. Y es hora ja de que tregui esplèndida florida. Hi hem de posar el coll, amics, en fer triomfar la parla catalana, perquè, si no triomfés la nostra parla, no podriem fer triomfar res de lo nostre, que tant estimem.

Sobre tot en l'aspecte literari, s'ha de donar una forta empena al nostre idioma. Es una vergonya lo que succeeix aquí, ont els millors autors de la terra vénen trescents o quatre-cents exemplars de les seves obres, y de vegades fins tres o quatre dotzenes. Es una vergonya això de que'ls mestres de la nostra literatura, quan publiquen una obra, s'hagin de treure encara diners de la butxaca.

L'erudit bibliòfil senyor Miquel y Planas proposava l'altre dia que se celebrés el centenari dels volums de la Biblioteca Popular de *L'Avenç*. Aquesta biblioteca ha realisat, certament, una bona feina. Mes pera que's vegi ab quines penes y treballs va endavant, n'hi ha prou ab dir que molts autors, pera que'ls hi publiquin un volum en la susdita biblioteca, sobre no cobrar res, encara han de comprometre a adquirir pel seu compte un cert nombre d'exemplars. Y no es pas per egoisme dels editors, que prou generosos y abnegats són.

Lo menys que's pot fer, després de mitg sigle de renaixement català, es imposar a Catalunya la nostra parla propia. Si no som bons pera això, pleguem, y deixemho correr tot, car menys bons forem encara pera lo altre.

ESQUELLOTS

No hi ha remei; s'ha de confessar que al món hi ha Providencia.

Però s'ha de reconeixer també que aquesta Providencia de vegades bada.

O sinó, llegeixin lo que explica un diari:

«El arquitecto municipal señor Falqués y su distinguida familia han estado á punto de sufrir un serio percance.

»Parece que, á consecuencia de un reblandecimiento del terraplén en que se apoya el chalet en que habita el señor Falqués, en la Avenida del Tibidabo, hizo movimiento el edificio, precisamente cuando la familia estaba durmiendo. El señor Falqués hizo desalojar la casa, trasladándose á otra vivienda.»

Ara be: ¿per què aquet estovament del terreno va anar la

Providencia a produirlo en l'emplantament del xalet del senyor Falqués, en comptes de ferlo funcionar sota de tots els monuments y faroles que'l senyor Falqués ha escampat per Barcelona?

De totes maneres, errors de la Providencia apart, celebrem que'l senyor Falqués hagi resultat *incólume*.

Morin, com més aviat millor, les seves obres desdixades, però visqui l'autor tants anys com li sigui possible.

¿Sent, senyor Foronda?

L'Ajuntament de Xicago—diu un periodic—ha ordenat que sempre que en el servei dels tramvies hi hagi un retard de més de deu minuts, se torni l'import del passatge a tots els viatgers.

Ah!... Llàstima que això passi no més a Xicago!...

Si la reforma s'implantés a Barcelona y se li dongués efecte retroactiu, ja podria l'empresa dels tramvies comensar a amanir diners.

¡No'ls dic palla, de la barbaritat de pessetes que als soferts barcelonins hauria de retornarnos!

Como dato curioso, el *Correo Catalán* publica la llista dels periodics adherits a la manifestació «Pro-presos», y entre ells, com es molt natural, hi ha L'ESQUELLA.

LES CRISIS

—Abrigat bé, noia; no vagis a agafar una pulmonia.

—Ai, que atent estàs avui...

—Ho dich perquè, com tu ja sabs, no estem en disposició d'aguantar una malaltia llarga.

DESIGUALTATS IRRITANTS

—Enrera, senyora!... A l'iglesia no hi poden entrar bestias.
—Còm s'enten!... Be hi ha entrat el porc de Sant Antoni...

Segons el diari del requeté, nosaltres y els demás que s'adheriren a l'acte del diumenge, som de la càscara amarga, representem el populacho anárquico, y anticlerical, y no sabem quantes filigranes més de les capasses de sortir de la ploma angelical d'un partidari de la lliga del Bon Mot.

Què hi farem! Ells procuren, com a bons creients, no apartarse del camí que, el 27 de Juny de 1907, Pius X els va marcar ab aquestes paraules:

«Al escribir el «Diario», prestad siempre vuestra firme adhesión á las enseñanzas y preceptos de la Iglesia católica, á fin de que podáis gloriaros, con el Apóstol, de haber peleado el buen combate de la fe.»

Amén.

Voliem dir dues paraules sobre això que passa a l'Eduart Marquina, que'l rei li ha enviat un retrat seu ab una dedicatòria

de puño y letra, però no'ns atrevim a ferho, perquè no sabem si sabria greu al senyor Gomila.

Senyor Gomila: se'n rëssentiran els garbanzos si hi fiquem basa?

Una col·lecció de teles y un drama acaben de proporcionar al nostre estimat amic, l'infadigable Rusiñol, dos grans triomfs en els dos prodigiosos aspectes de sa artística y literaria personalitat.

Les teles son quinze. A ca'n Parés les ensenyen, y no'n fan pagar rès d'entrarhi. Quinze admirables *Quadros del Generalife*, sadollats de poesia, de llum y de color, darrer fruit del genial autor de *Jardins d'Espanya*.

El drama es *El Redentor*, estrenat dilluns passat al «Espa-

ñol», de Madrid. Segons notícies, l'èxit no ha pogut ser més complet, gros, imponent y definitiu. Si be l'obra ha sigut objecte de grans discussions; lo qual no fa sinó augmentar-li l'interès, tothom, crítica y public, estan conformes en reconèixerli brillants condicions literaries, artístiques y dramàtiques.

Ab veritable espectació esperem l'estrena, en català, d'aquesta sa darrera producció, que està ja en ensaig al «Principal».

Entretant... un'altra abraçada, Tiago!

Quanta gent hi va anar, a la manifestació del diumenge? Llegint la premsa local es impossible saberho.

La Publicidad opina que'ls manifestants eren 100.000.

La Vanguardia, bastant més modesta, assegura que, al posarse en marxa, eren 4.000.

La Veu no està per matemàtiques, y, si be parla del acte, de la major o menor concurrència no'n diu ni un mot.

El qui ho arregla millor es *El Progreso*. Segons aquet periòdic, els assistents a la manifestació eren de 2.000 a 200.000.

Què demostra això?

Que sempre que's realisi un acte d'aquesta naturalesa es precis anarhi.

Perque'l qui, refiantse dels diaris, no hi va, se queda després sense saber lo que ha succeït.

Un amic ens pregunta si estem enterats de per què *El Poble Català* no ha reprès la publicació de la «Plana literaria».

No, senyor, no n'estem enterats, però ho suposem.

De la manera que les va deixar *La Publicidad*, les lletres catalanes, qui hi pot haver ab pit pera volerne tornar a parlar?

L'Oliva Brigdman es un xicot de totes preudes. Pera acabar-ho d'esser no més li faltava estar al costat d'una persona com en Niubó, y ja ho ha conseguit.

Ara l'han fet director d'un periòdic infantil de teatre de nois,—té un cor tan tendre!—y ell desseguida s'ha publicat el retrat a la primera plana, y reparteix per folletí una obra seva, *ensaig d'entreteniment escenic*—tot es comensarles les coses!—que dedica a l'arcalde de Barcelona.

Es l'única debilitat que té l'Oliva, aquesta d'aproparse sempre a les altures. Quan fassi un *entreteniment definitiu*, es a dir, que no sigui *ensaig*, el dedicarà a Don Alfons XIII. Y quan l'obra sigui ja una comedia, la dedicatoria serà pel Soldà de Turquia, emperador dels turcs y de les turques.

Diumenge, víctima d'un atac cerebral, morí l'ilustrat redactor musical d'*El Diluvio*, don Joan Piers y Miquel.

Era, en la materia, una autoritat per tothom reconeguda, y el seu pseudònim *Ignotus* s'havia fet popular entre'ls que ab el diví art tenen relacions més o menos directes.

E. P. D.

Per cert que'l diari en el qual escribia, al donar compte de la seva mort fa notar la prodigiosa memoria que posseïa el difunt, y diu que ab molta freqüència se li acostava algú que li preguntava:

—Senyor Piers: l'any 1881 ¿qui va cantar, a Sevilla, *La Favorita*?

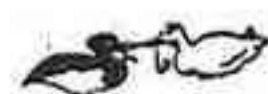
—En Gayarre, la Pasqua y en Verger.

Y a Barcelona ¿quin any varen cantar *Gli Ugonotti* en Massini, la Cepeda y en David?

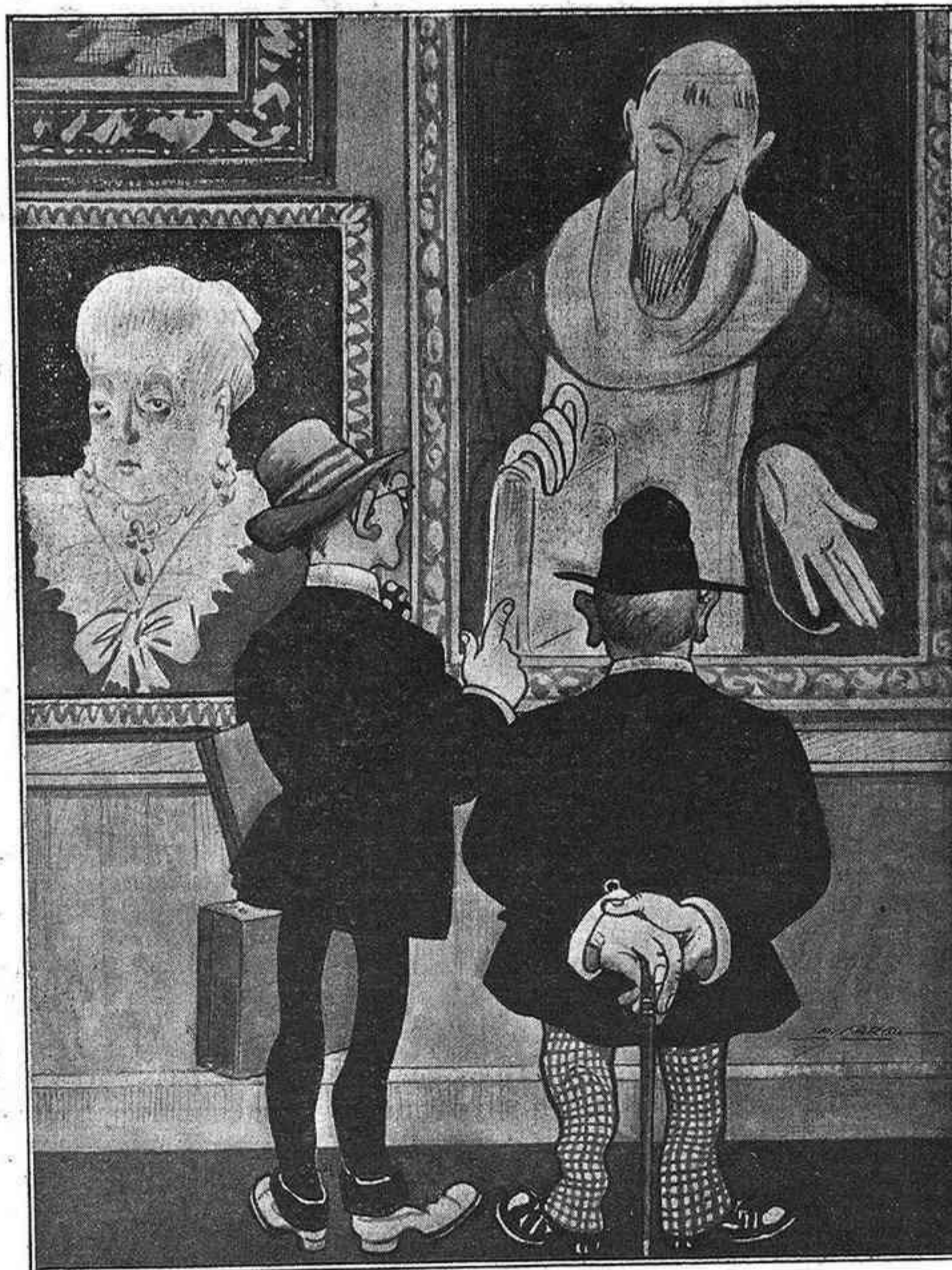
—El 1884.

Realment, això demostra que'l malaguanyat crític tenia molta memoria.

Però, y de la memoria del qui li feya les preguntes ¿què'n direm?

A n'aquell cronista d'art d'*El Diluvio*, que, parlant d'un pintor, deïa que «coneixia el seu *metiere*», ja li ha sortit un competidor.

UN DUBTE

—¿De quina escola deuen ser aquet quadros?

—Serà d'alguna escola clerical, porque les altres estan totes tancades.

Aquet no's fica ab cap *metiere* artistic. Fa, senzillament, de revister de salons d'*El Noticiero*, y té per missió explicar als lectors del diari den Mencheta tot lo referent a prometatges, bodes, balls, reunions, y demés amenitats aristocràtiques.

Dies enrera el nou *Montecristo* donava compte d'un naixement, y ho feia en aquets precisos termes:

«Como *fin de la motte*, diré que ha dado á luz, con toda felicidad, un robusto niño la bella esposa de... etc., etc.»

¡*Fin de la mottel*...

Siguin francs: després de la setmana tràgica, ¿havian vist res tant horrorós com això?

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

Administració y Redacció:

Llibrería Espanyola,
Rambla del Mitg, núm. 20
BARCELONA

Preus de suscripció:

Fòra de Barcelona,
cada trimestre:
Espanya, 3 ptes. - Extranjer, 5

Número solt: 10 cèntims — Atrassats: 20

Ciències y Paciències

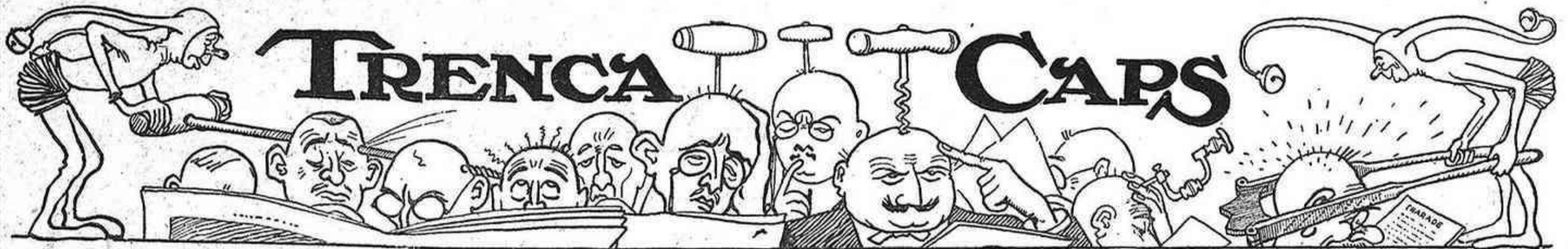
L'INSTINT MATERNAL EN ELS KANGURS

Ningú ignora que les femelles dels kangurs tenen una bossa en el ventre, dins la qual, en cas de perill, hi amaguen els petits, pera ampararlos y endurse'ls aon convingui. Lo que potser ignoren molts, es que aquets animals no acostumen a reproduirse quan estan empresonats, y que disfruten d' un sentiment de maternitat refinadament tendre y exquisit.

El darrer número de *La Nature* 'ns dona compte de la següent curiosa anècdota, ocorreguda fa poc a uns cassadors que van toparse ab una remada de kangurs-gegants en les selves d'Australia. Desagradablèment sorpreses, les besties varen fugir a la desbandada. Els petits saltaven darrera les seves mares, quan una d'elles, com si se sentís fiblada pel remordiment, desfent el camí, va correr dret al seu fillet y li oferí la bossa. El cadell que tenia set o vuit mesos, perquè se'n dongues vergonya, o perquè realment fes massa pes y massa volum, devia fer ja temps que no s'hi amagava, doncs li costà un gran esforç l'entrarhi. La mare, aleshores, emprengué de nou la fugida, però tant feixuga, tant pesadament, que a la poca estona ho hagué de deixar correr, y, ajupintse altre cop, obligà al seu hereu a sortir del sarronet... ¡Quín dolor degué experimentar, en aquell instant, la pobra bestia!... A tot això, els gossos estaven ja a punt d'alcançarlos, quan ella, colocaltantse entre'ls perseguidors y el seu petit, se decidí a plantarlos cara, disposada a morir abans de que matessin al seu tendre fillet. Resultat d'aquest acte heroic fou l'admiració dels cassadors, que, entendentri y commoguts, van cridar als quissos y deixaren en pau

als kangurs... després de retratar a la *mamà*, ab l'intent de publicarli la fesomia en les importants revistes mundials, pera mirall y exemple de moltes mares del ram de persones.

TRENCA CAPS

XARADA I

Es vocal la *primera*
y musical *segona*;
a la cuina *hu-tercera*,
y el *tot*, part de persona.

P. CASABLANCAS

ANAGRAMA

En *Tot*, hereu del Hostal,
diuen que es molt bon *total*.

MACO

QUADRAT

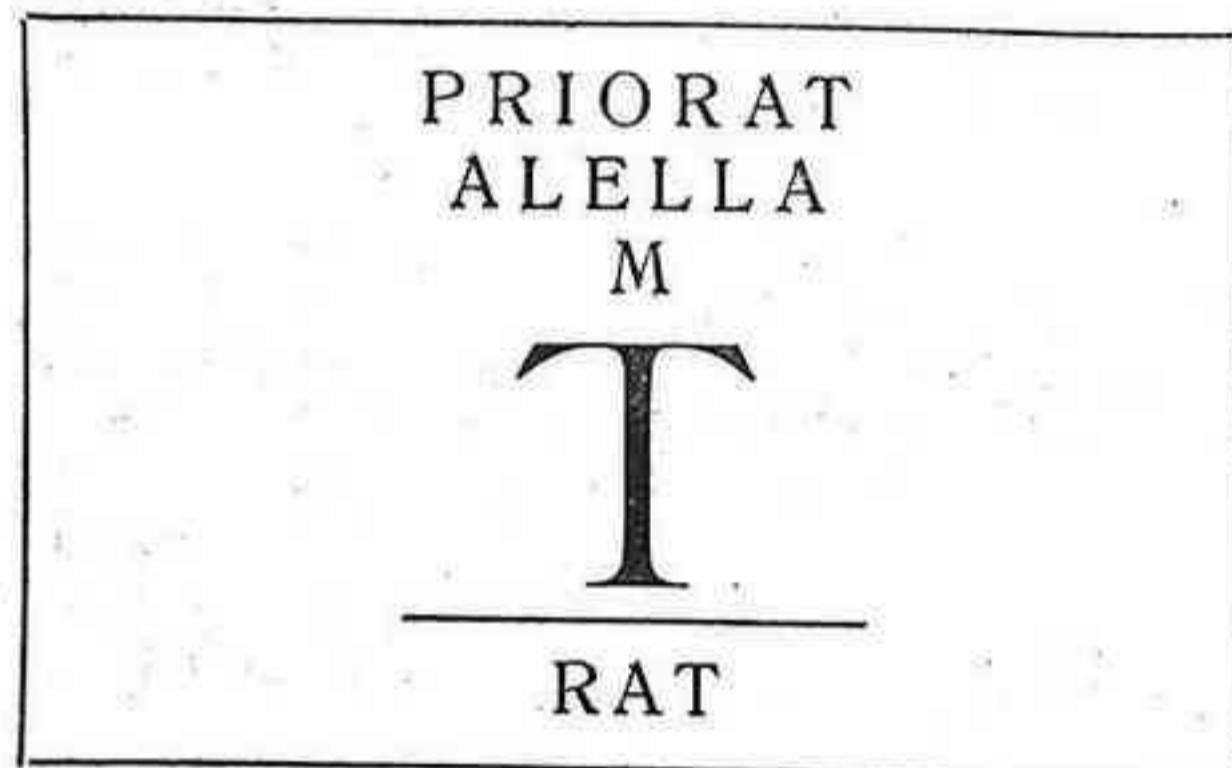
• • •
• • •
• • •
• • •

XARADA II

Una noia molt *dos-tot*
que té la cara *hu-tercera*
m'està venint al darrera
perquè sia el seu xicot.

P. CORTACANS

GEROGLIFIC I

DON SINFORIANO

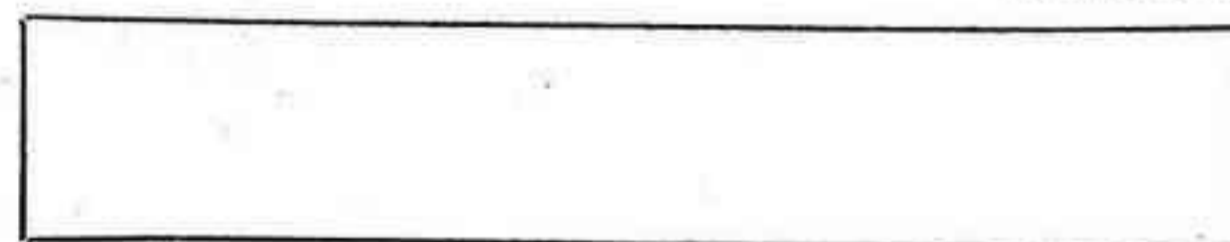
1.^a Ratlla vertical y horisontal: Poble català; 2.^a: Idem; 3.^a: Parentiu; 4.^a: A la guerra.

S. ODREC

GEROGLIFIC II

NOTAN

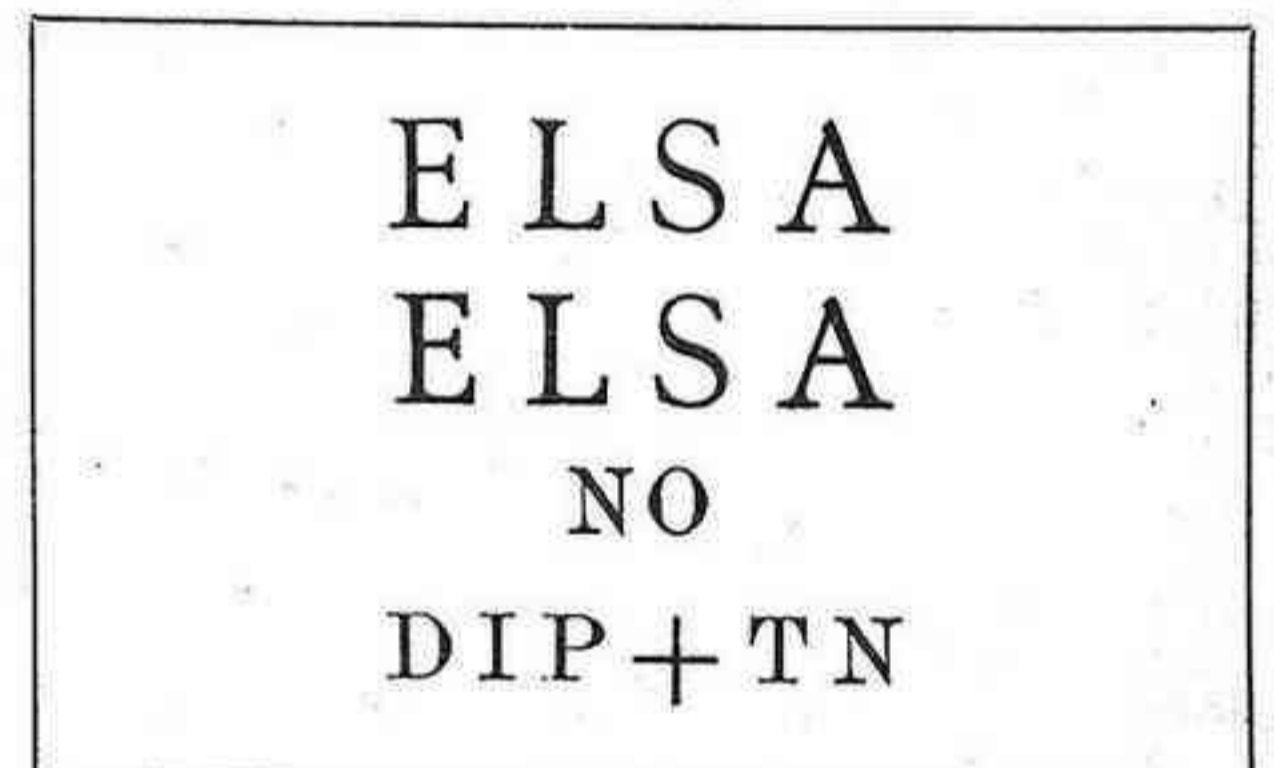
ANTON

TAT AT TAT

MME. THÈBES

GEROGLIFIC III

DEIXEBLE DE XENIUS

SOLUCIONS als darrers *Trenca-caps*: A la Xarada I: *Esperanto*.—A la Xarada II: *Besalú*.—A l'Anagrama: *Valeri-Elvira*.—A l'Endevinalla: *Mitja*.—Al Geroglific I: *Després de festes, pestes*.—Al Geroglific II: *Tres sastres y tres sastresses són sis cusidôs*.

RESPOSTES PAGADES

Noi de Pallejà: Ab versos aixís es com se dona la raó an els que diuen que la forma poètica està cridada a desapareixer.—Enric Lapedra Fàbrega: Són poc enginyosos.—F. Rodríguez (a) Paquito: Ja va be que sien senzills, però no tant.—Francesc Vilanova Macau: *Macau* ab el món!... Té raó, home... Va ser un lapsus caixistic.—Un de la Colla del Pebrot: Al cove!... Si es de la colla del *pebrot*, no li vindrà d'un més o menos.—L'Embelecu: El darrer es l'unic forsa. Així ho feren en Phil May y en Garvanni, abans de alcansar celebritat.—P. Casablanças: Tenen poca substancia y escassa novetat.—E. A.: Gracies drals: «*Si'm sentissis el meu cor—lo tic-tac que sempre'm fa!*...» Desgraciat de vostè que no li fes... Ja podria avisar a «*La Neotafia*».—Germà Marista: Rèstació. Ja es tendre, ja, això que envia, però té poca originalitat y preferim gènere humoristic.—M. S. M.: Si 'ls treballs estan be, sí senyor.—Angel Julià ser tant dolent, no està de molt, a la baixa *altura* de la carta. Y prou propaganda.—J. Tapias: Enterats y ho tindrem en compte.—J. Sadurni: Hi farem lo més.—C. Pla: Demuestra condicions, però s'ha d'afinar.—F. d'A.: Ben mirat, el seu dibuix, ens resulta bastant flux. —Nadalet Petit: No 'ns convenen, la

Antoni López, editor — Rambla del Mítg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

Obra nova den

Carles Rahola

El llibre de l'August d'Alzina

ab un proleg den

Gabriel Alomar

Un volum de més de 200 planes

Ptas. 2

B. Pérez Galdós

G. Martínez Sierra

El Caballero Encantado

(Cuento real., inverosímil)

Un tomo 8º

Ptas. 3

Todo es uno

y lo mismo

Un tomo Ptas. 3'50

Confidencias de un médico

EL TEMIBLE MAL

Por el Prof. LOUIS TULLIEN

Un tomo 8.º

Ptas. 3'50

SOROLLA

SU VIDA Y SU ARTE

116 ilustraciones

PTAS. 6'50

Obras completas de
ROSALIA DE CASTRO
III

FOLLAS NOVAS

Un tomo Ptas. 3'50

Descubrimiento del

Polo Norte

por el

Dr. F. A. COOK

Itinerarios prácticos

La Ciudad de Barcelona

Guia LOP

Ptas. 2

JUANITA

La Perfecta

Cocinera

Ptas. 2

MEDICINA CASERA

Remedios

que curan

Ptas. 1

LOS SECRETOS DE LA INDUSTRIA

COMO SE HACEN LOS PERFUMES

TRATADO PRÁCTICO DE PERFUMERÍA, POR

EDUARDO DE MIQUEL (Perito Químico)

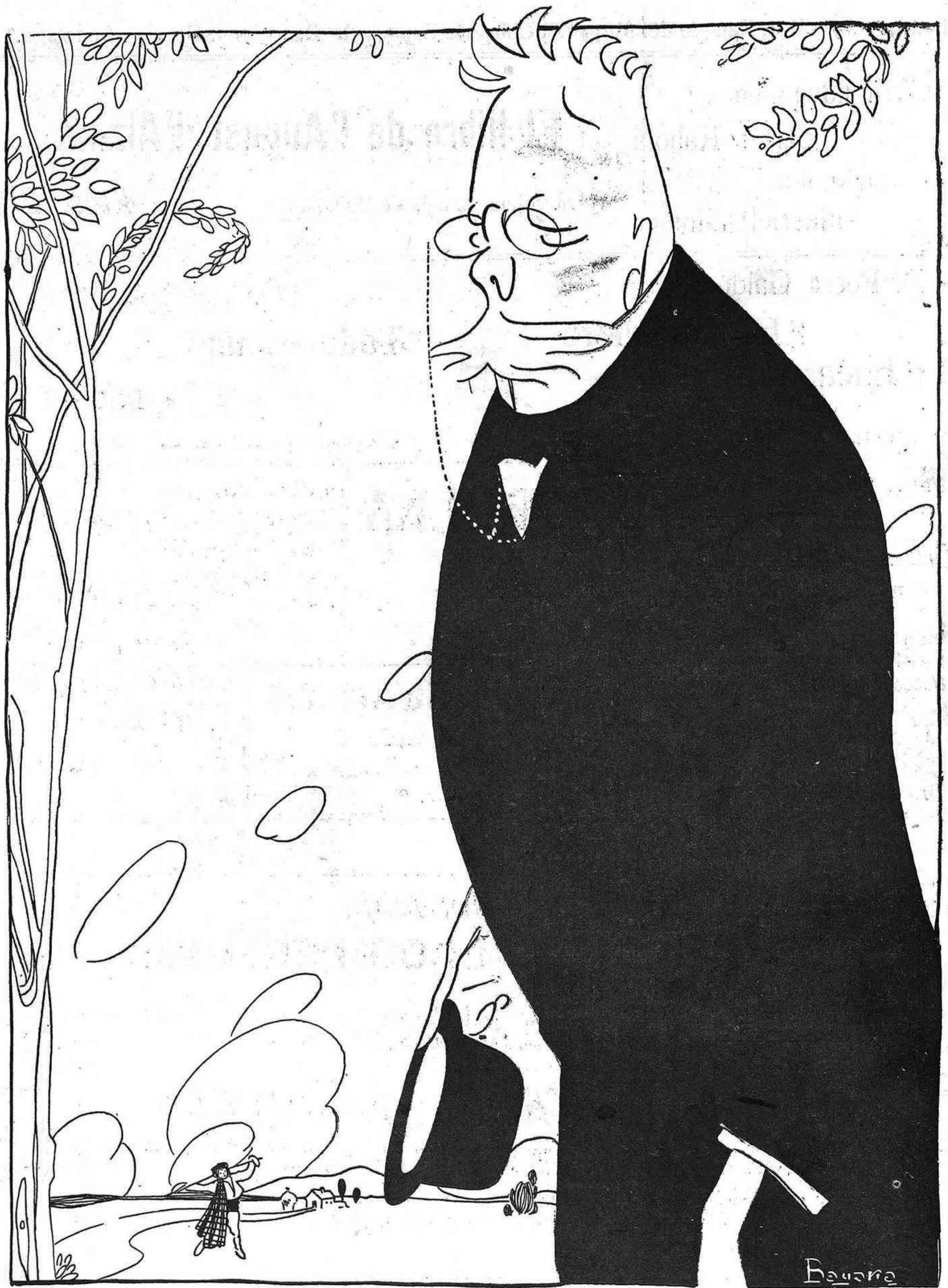
Un tomo en 8.º, encuadernado, Ptas. 3

BARCELONA Á LA VISTA

Espléndido álbum de Fotografías de la Capital de Cataluña y sus alrededores, conteniendo 332 vistas, y entre ellas ininidad desaparecidas por la Reforma

Encuadernado con magnificas planchas en oro y negro, Ptas. 12'50

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en segells de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, además, un ral pera certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

DON ANGEL EN SOLFA

—No deu ser tant baixa com això, la meva Terra, quan ha arribat ja al quint pis del Liceu...